

COMPATIBILITATEA PIEȚEI ROMÂNEȘTI CU PIAȚA EUROPEANĂ A ASIGURĂRILOR – POSIBILITĂȚI ȘI LİMITE

PROF.UNIV.DR. LAZĂR CISTELECAN

Univ.”Petru Maior”, Tg. Mureș, lazăr.cistelecan@ea.upm.ro, Nicolae Iorga nr.1

PREP.UNIV.RALUCA ȘUMANDEA SIMIONESCU

Univ.”Petru Maior”, Tg.Mureș, raluca4c@yahoo.com, Nicolae Iorga nr.1

In the present paper we tried to bring to light the compatibilities between the romanian insurance market and the european single market. Although there are promising signs, there is still evidence that the singel insurance market is fragmented and that consumers are not yet reaping the full benefits.¹

1. Conjunctura pieței europene în perioada 2000 – 2003

Piața unică vizează crearea unui spațiu geografic, european, fără frontieră fizică, administrativă sau juridică, în care persoanele, bunurile, serviciile, capitalurile pot circula liber și fără constrângeri². Coordonatele în care se va circumscrie piața europeană a asigurărilor, ca parte integrantă a pieței serviciilor financiare, pe măsura formării „pieței comune” a Uniunii Europene, privesc dreptul de instalare, libertatea prestării de servicii și libertatea mișcării capitalurilor.

Modificările ce au avut loc pe piața europeană, și-au pus amprenta, și continuă să se facă simțite și astăzi în industria asigurărilor. Astfel, directivele europene elaborate în domeniul asigurărilor privesc:

- Crearea instrumentelor juridice necesare accesului la activitatea de asigurare a unui stat membru pe calea instalării pe teritoriul altui stat membru³, urmărindu-se astfel, intrarea liberă pe piață a investitorilor străini, respectiv a companiilor de asigurare străine;

- Reglementări aferente contractului de asigurare și a fiscalității⁴, având în vedere totodată desființarea controlului asupra prețului și produselor,

- Punerea în aplicare a instrumentelor juridice necesare realizării pieței unice⁵, inclusiv înființarea unui organism de supraveghere profesional pentru industria asigurărilor ;

Procesul de punerea în practică a acestor măsuri, s-a dovedit destul de anevoios, fiind unul îndelungat și complex, întrucât, piețele de asigurare naționale se diferențiază de la un stat la altul atât prin structura produselor cât și prin legislațiile și modalitățile de funcționare și control.

2. Piața românească a asigurărilor – adaptări legislative la aquis-ul comunitar

Anul 2003, a reprezentat pentru Comisia de Supraveghere a Asigurărilor, o perioadă de accentuare a eforturilor de pregătire a României pentru aderarea la Uniunea Europeană, urmărind în același timp consolidarea capacității de supraveghere a pieței asigurărilor. În acest sens o relevanță

¹ Dumitru G. Badea, “Insurance&Reinsurance”, Edit. Economică, București, 2003, p.143

² Cristina Ciumaș, “Economia asigurărilor”, Edit. Casa Cărții de Știință, Cluj – Napoca, 2003, p.23

³ Primele directive: Directiva din 24 iulie 1973 pentru asigurarea nonviață; 5 martie 1979 pentru asigurarea de viață;

⁴ Directivele de generația a II-a: Directiva non viață din 22 iunie 1988, intrată în vigoare la 1 iulie 1990; Directiva privind asigurarea automobilului din 8 noiembrie 1990, intrată în vigoare la data de 20 mai 1992; Directiva privind asigurarea de viață din 8 noiembrie 1990, intrată în vigoare la 20 noiembrie 1992

⁵ Directivele cadru: Directiva cadru privind asigurarea nonviață, Directiva cadru în asigurarea de viață, Propunerea directivei ce vizează fondul de pensii, directiva ce a creat “Comitetul asigurărilor” – Directiva 91/675 C.E.E. din 19 decembrie 1991, M.O.C.E., din 31 decembrie 1991.

deosebită o are proiectul de modificare a Legii 136/1995⁶ privind asigurările și reasigurările în România.

Tot în această perioadă, au fost emise și implementate, norme privind controlul intern și managementul asigurătorilor, fiind astfel transpuse în practică încă două recomandări ale comisiei Europene. Nu poate rămâne nemenționată, intrarea în vigoare a Legii 76/2003, care modifică și completează Legea 32/2000, privind societățile de asigurare și supravegherea asigurătorilor, fiind realizată în concordanță cu principiile de supraveghere elaborate de International Association of Insurance Supervisors (I.A.I.S.)

Prin adoptarea acestor modificări s-a urmărit: liberalizarea dreptului de încheiere a contractelor de asigurare și cu societăți din străinătate, o reglementare mai eficientă a fondurilor de protecție prevăzute de lege, îmbunătățirea cadrului legislativ necesar creșterii gradului de cuprindere în asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse terților prin accidente de autovehicule, redefinirea unor noțiuni, o mai bună informare a asiguraților cu privire la legea aplicabilă.

Alte reglementări din domeniul asigurărilor, desfășurate de Comisia de Supraveghere a Asiguraților, la nivelul anului 2003 privesc:

- limitele capitalului⁷;
- regulile de întocmire a situațiilor financiare⁸;
- reguli legate de activitatea de investiții a societății⁹;
- controlul periodic al societăților de asigurare¹⁰.

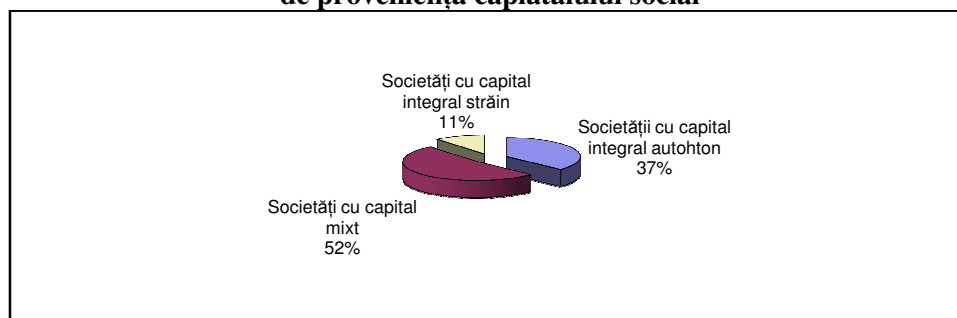
Cu începere de la data de 15 mai 2003, potrivit Legii 32/2000, cu modificările și completările ulterioare, *limita minimă de capital social vărsat* este de :

- 15 mld. lei (echivalentul a 364.813 euro) pentru asigurările generale;
- 51 mld. lei (echivalentul a 1.240.363 euro) pentru asigurările generale și de viață, inclusiv cele obligatorii.

Pe piața românească de asigurări, în anul 2003, în concordanță cu noile reglementări, potrivit datelor furnizate de CSA, la data de 31.12.2003, capitalul social subscris și vărsat de cele 46 de societăți de asigurări era în sumă de 4.954.131.057 mii lei, echivalentul a 120.488.631 euro¹¹. Prezența capitalului străin pe piața internă a asigurărilor s-a remarcat la 29 din cele 46 societăți de asigurare, respective 24 cu capital mixt și 5 numai cu capital străin.(vezi figura nr.1)

Valoarea capitalului subscris și vărsat la nivelul pieței asigurărilor a înregistrat o creștere nominală cu 27,71% față de anul 2002, iar creșterea reală, determinată în funcție de rata inflației stabilită pentru 2003, a fost de 11,92%.

Figura 1 Structurarea societăților de asigurare de pe piața românească de asigurare în funcție de proveniența capitalului social

⁶ Legea nr.172/2004, legea de modificare a Legii nr.136/1995, aprobată în 2004 și intrată în vigoare în mai 2004, publicată în M.O., P.I, Nr. 193, din 26 martie 2003

⁷ Ordinul nr. 3106 din 17 aprilie 2003, publicat în M.O., P.I, nr.276 din 19 aprilie 2003

⁸ Ordinul nr.3102 din 07 februarie 2003, publicat M.O., P.I, nr.158, din 12 martie 2003; Ordinul 3104 din 26 februarie 2003, publicat în M.O., P.I, nr.216, din 02 aprilie 2003; Ordinul 3105 din 26 februarie 2003, publicat în M.O., P.I, nr.216, din 02 aprilie 2003; Ordinul 3107 din 04 iunie 2003, publicat în M.O., P.I, nr.427, din 18 iunie 2003, Ordinul 3108 din 18 august 2003, M.O., P.I, nr.608 din 27 august 2003

⁹ Ordinul nr.3110 din 28 octombrie 2003, publicat în M.O., P.I, nr.770 din 03 noiembrie 2003, Ordinul 3111 din 28 octombrie 2003, publicat în M.O., P.I, nr.770 din 03 noiembrie 2003

¹⁰ Ordinul nr.3101 din 10 ianuarie 2003, publicat în M.O., P.I, nr.97, din 17 februarie 2003

¹¹ CSA raport 2003

Sursa: CSA raport 2003

Cu privire la *valoarea activelor* înregistrate în situațiile financiare anuale ale celor 46 de societăți de asigurare, la data de 31.12.2003, suma acestora se ridică la 35.076.898.299 mii lei, echivalentul a 853.099.650 euro, cu 36,98% mai mare decât valoarea acestora în anul 2002. În structura activelor care acopereau rezervele tehnice nete ponderea cea mai mare o dețineau:

- la asigurările generale: creanțele aferente primelor brute subscrise – 30,63%, depozite bancare și conturi curente – 25,94%, titlurile de stat 27,77%;
- la asigurările de viață: titlurile de stat – 73,16%, depozite bancare și conturi curente – 13,86%, valori mobiliare tranzacționate – 5,88%;

Obligațiile emise de autoritățile administrațiilor locale, valorile mobiliare tranzacționate, terenurile și construcțiile, disponibilitățile în casă, dețin ponderi mici în structura activelor ce acoperă rezervele tehnice, atât în cadrul asigurărilor de viață, cât și generale.

Calitatea produselor de asigurare este percepută de cumpărători în funcție de soliditatea societății de asigurare din punct de vedere financiar. De aceea solvabilitatea¹² are o importanță nu numai pentru investitori și clienți, cât și pentru autoritatea de supraveghere și asigurători înșiși.¹³

În anul 2003 numai o singură societatea de asigurare, respectiv AGI România SA, a înregistrat un grad de solvabilitate mai mic de 1.¹⁴

Pentru armonizarea legislației naționale din asigurări¹⁵ cu prevederile directivelor europene și posibilitatea intervenției urgente în cazuri de insolvență, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor a elaborat proiecte de lege și acte normative referitoare la: calculul marjei de solvabilitate pe fiecare categorie de asigurări și a fondului minim de siguranță, supravegherea suplimentară a societăților de asigurare care fac parte dintr-un grup de asigurare și calculul solvabilității ajustate în aceste cazuri, precum și reglementări cu privire la redresarea financiară, reorganizarea judiciară și falimentul societăților de asigurare.

Insolvabilitatea reprezintă acea stare a societății de asigurare caracterizată prin una din următoarele situații: incapacitatea vădită de plată a datoriilor exigibile cu disponibilitățile bănești; scăderea valorii marjei de solvabilitate disponibile sub jumătate din limita minimă prevăzută de reglementări legale în vigoare pentru fondul de siguranță; imposibilitatea restabilirii situației financiare a societății de asigurare în cadrul procedurii de redresare a societății. În temeiul Legii nr.503/2004, art.3, lit.j), pct.1, societatea debitoare aflată în stare de insolvență va fi supusă *procedurii de faliment*.

În urma controlului efectuat la societățile de asigurări în baza hotărârilor Consiliului Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor, în care s-a avut în vedere îndeplinirea condițiilor în ceea ce privește: capitalul social și structura acționariatului, situația financiară a societății, modul de efectuare a plății despăgubirilor, fructificarea rezervelor tehnice, modul de respectare a prevederilor a Legii nr.32/2000, s-a stabilit în anul 2003, starea de insolvență, reorganizare judiciară și faliment¹⁶, pentru Grupul de Asigurări Român – Grup AS S.A.

Cu privire la *structura de portofoliu* a celor 46 societăți de asigurare autorizate să funcționeze, s-a constatat că în anul 2003, un număr 11 societăți aveau în portofoliu toate clasele de asigurări generale (în număr de 17), iar un număr de 5 societăți aveau în portofoliul lor toate cele 5 clase de asigurări de viață, dar numai 2 societăți aveau extensia maximă a portofoliului atât la asigurări generale, cât și la asigurări de viață, respectiv Asirom și Unita.¹⁷

La baza distribuției produselor de asigurare, indiferent de natura lor, stă *contractul de asigurare*, iar cunoașterea dreptului aplicabil acestui contract, devine cerință imperativă în condițiile libertății prestației de servicii pe piața internațională a asigurărilor.

¹² Solvabilitatea reprezintă capacitatea unei societăți de asigurări de a-și achita obligațiile scadente, chiar dacă unele datorii legate de activitatea curentă vor fi stinse peste câțiva ani.

¹³ Dan Anghel Constantinescu, Marinică Dobrin, Ana Maria Ungureanu, Daniela Grădișteanu, "Tratat de asigurări", Edit. SEMNE, 1999, p.380

¹⁴ În cazul în care gradul de solvabilitate este subunitar, societatea este insolubilă sau se află în pragul insolvenței.

¹⁵ Legea nr.503/2004 privind redresarea financiară și falimentul societăților de asigurare, publicată în M.O., P.I, Nr.1193 din 14/12/2004

¹⁶ Decizia nr.3211/15.01.2003

¹⁷ Lazăr Cistelean, "Coordonate actuale ale pieței asigurărilor din România", Sesiunea de comunicări științifice cu participare internațională – Lumea financiară prezent și perspective, Cluj – Napoca, 2004, p.705

Prin reglementările legislative a legiuitorului român¹⁸, se poate afirma că s-au îndeplinit cerințele conturate în directiva anului 1969, cu privire la comportamentul contractantului de asigurare (declarația de risc, declarația cazului asigurat, obligația de salvare) și alte chestiuni generale referitoare la plata sumei asigurate, durata contractului și prescripția¹⁹.

Preocupări în privința armonizării dreptului contractului se manifestă în continuare, această armonizare fiind îngrădită de anumite limite, impuse de faptul că dreptul asigurărilor constituie un domeniu limitrof. Cu alte cuvinte, sunt supuse armonizării părți din dreptul național de asigurare ce fac trimitere la alte dispoziții încă nearmonizate. Dificultăți în armonizarea contractului de asigurare derivă și din divergențele de terminologie în ceea ce privește fiecare termen, noțiune, concept, aferent legislațiilor naționale în parte. Nu este de neglijat erodarea textelor legale, care “îmbătrânesc” comparativ cu nevoile economice și sociale aflate într-o permanentă modificare.

Deși menținerea elementelor de particularitate a fiecărei piețe naționale, fac ca piața europeană să fie, deocamdată, departe de a fi omogenă, etapele urmărite în vederea construcției pieței unice, au produs modificări la nivelul fiecărei piețe naționale a asigurărilor, inclusiv a celei românești, pe direcții precum²⁰:

- impunerea unei marje de solvabilitate minimală, determinând societățile de asigurare să dea mai multă atenție nivelului fondurilor, precum și rezultatelor din exploatare obținute;
- favorizarea concurenței;
- schimbarea responsabilităților și metodelor de lucru;
- creșterea competitivității.

Bibliografie

1. Ciumaș Cristina, “Asigurările internaționale – arhitectură și problematică la debutul mileniului III”, Edit. Intelcredo, Cluj – Napoca, 2001, p.171
2. Ciumaș Cristina, “Economia asigurărilor”, Edit. Casa Cărții de Știință, Cluj – Napoca, 2003, p.23
3. Cistelean Lazăr, “Coordonate actuale ale pieței asigurărilor din România”, Sesiunea de comunicări științifice cu participare internațională – Lumea financiară prezent și perspective” Cluj – Napoca, 2004, p.705
4. Dan Anghel Constantinescu, “Conjunctura pieței mondiale a asigurărilor - 2002”, Colecția Națională, București, 2002, p.74
5. Dan Anghel Constantinescu, Marinică Dobrin, Ana Maria Ungureanu, Daniela Grădișteanu, “Tratat de asigurări”, Edit. SEMNE, 1999, p.380

¹⁸ Legea privind asigurările și reasigurările nr. 136 din 29 decembrie 1995, publicată în M.O., P.I, nr.303 din 30 decembrie 1995

¹⁹ Ciumaș Cristina, “Asigurările internaționale – arhitectură și problematică la debutul mileniului III”, Edit. Intelcredo, Cluj – Napoca, 2001, p.171

²⁰ Dan Anghel Constantinescu, “Conjunctura pieței mondiale a asigurărilor - 2002”, Colecția Națională, București, 2002, p.74